

Onderwerp Werk en Inkomen Lekstroom: zienswijze op de begroting 2027 en reactie op het jaarverslag 2025

Datum 19 mei 2026

Raadsvoorstel

2026-163

Afdeling

E-mailadres opsteller D.Steba@Nieuwegein.nl

Portefeuillehouder Ellie Eggengoor

Onderwerp

Werk en Inkomen Lekstroom: zienswijze op de begroting 2027 en reactie op het jaarverslag 2025

Gevraagd besluit

1. Ten aanzien van de begroting 2027 van WIL een zienswijze kenbaar te maken met als kern dat de raad instemt met de financiële begroting, doch met de verwachting dat uiterlijk bij de 1^e begrotingswijziging een volledige, reële begroting wordt ingediend.
2. Ten aanzien van het jaarverslag 2025 in te stemmen met de bijgevoegde reactie, inhoudende dat de raad -alles overwegende- tevreden is met de resultaten, doch aandacht vraagt voor het hoge ziekteverzuim en de uitvoering van taken die in 2025 zijn blijven liggen, zoals de ontwikkelagenda en privacyvraagstukken.
3. Het financiële effect van de begroting 2027 -ad € 468.780 nadelig- te verwerken in de begroting 2027 van de gemeente Nieuwegein.

Inleiding

Begroting 2027

Krachtens art. 27 van de Gemeenschappelijke Regeling Werk en Inkomen Lekstroom (GR WIL) heeft WIL de begroting aangeboden aan de raden van de deelnemende gemeente. Tegelijkertijd is ook het jaarverslag 2025 aan de raden aangeboden. Het college heeft besloten de gemeenteraad voor te stellen op deze stukken een reactie uit te brengen.

Jaarverslag 2025

Krachtens de Gemeenschappelijke Regeling WIL (art. 33.1) moet WIL haar conceptjaarstukken voor 14 april ter kennisgeving opsturen naar de raden van de Lekstroomgemeenten.

De raden hoeven geen zienswijze in te dienen. Desalniettemin is het belangrijk om goed te kijken naar de prestaties van WIL, vanwege haar grote maatschappelijke belang. Om deze reden wordt altijd een reactie ingediend.

Wat eraan voorafging

Opdracht tot kostenbesparing leidt tot Ontwikkelagenda in meerjarenbeleidsplan.

De Participatiewet leidt in de kern tot een toename van het aantal gebruikers, omdat andere regelingen (zoals de sociale werkvoorziening, Wajong en werkloosheidswet) zouden verdwijnen, dan wel dat het recht zou worden beperkt, waardoor meer mensen richting de bijstand zouden worden geleid. Vanaf eind 2023 maakten de raad en het college zich dusdanig zorgen over de kostenstijgingen bij WIL in relatie tot ons gemeentelijke traject om te komen tot een sluitende meerjarenbegroting (lees: ravijnjaar), dat de Lekstroomgemeenten gezamenlijk aan WIL hebben gevraagd om binnen 1 jaar met maatregelen te komen om de exponentiële kostenstijging om te buigen.

Begin 2025 leverde WIL een kortetermijnplan op (de HODW: herijking opdracht dienstverlening WIL), omvattende een structurele besparing van € 800.000 met ingang van 2025, en een middellangetermijnplan (de Ontwikkelagenda, die is opgenomen in het Meerjarenbeleidsplan 2026-2028, waarmee de raad in februari 2025 heeft ingestemd). Het Meerjarenbeleidsplan en de daarin opgenomen ontwikkelagenda omvatten een financieel voordeel van € 1 miljoen. De maatregelen zijn gericht op slimmer werken, waardoor de uitvoeringskosten omlaag zouden gaan, zonder aantasting van de dienstverlening.

Kwetsbare personele situatie

Bij de eerste begrotingswijziging 2026 heeft WIL een brief aan de raad gestuurd, waarin zij aangeeft dat de personele situatie kwetsbaar is: veel mensen zijn vertrokken, de directeur is langdurig ziek, er is veel inhuur en de druk op de organisatie is groot.

Gewenst effect

- Een deskundige uitvoering van de wet- en regelgeving rondom de Participatiewet en aanpalende wet- en regelgeving.
- Een transparante en planmatige besteding en verantwoording van de gemeentelijke middelen.
- Een degelijk uitvoeringsplan om de kosten te beteugelen zowel nu als in de toekomst.

Argumenten

BEGROTING

1.1 De raad stemt in met de financiële begroting.

Deze Financiële Begroting 2027 bevat alleen de financiële basis voor 2027 zonder inhoudelijke, beleidsmatige keuzes. De reden hiervoor is dat de inhoudelijke trajecten doorontwikkeling van Menskracht, uitwerking van ontwikkellijnen uit de Ontwikkelagenda en de professionaliseringsopgave nog niet geïntegreerd zijn met elkaar. Daarnaast loopt de reguliere uitvoering. Het

geheel van deze opgaven vraagt om expliciete ordening, prioritering en een realistische fasering.

Gegeven de situatie waarin WIL zich bevindt, is de keuze voor een financiële basisbegroting 2027 begrijpelijk. Hiermee krijgen WIL en de gemeenten de tijd om tot een samenhangend en geprioriteerde totaalbeeld te komen. In de zienswijze wordt begrip getoond en duidelijk gemaakt dat we samen de volgende stappen willen zetten zodat doorgebouwd kan worden aan het realiseren van de doelstellingen die gezamenlijk zijn afgesproken in het kader van de Ontwikkelagenda, Menskracht en de professionaliseringslag.

1.2 Verzoek om reële begroting bij de 1^e begrotingswijziging 2027.

WIL geeft aan voor 2028 een reële begroting te kunnen opstellen. Het kost meer tijd om de reële begroting op te stellen omdat er nog veel uitgezocht en georganiseerd moet worden. Voor de gemeente is het wenselijk om op tijd een financieel totaalbeeld te krijgen zodat het duidelijk is waar ze aan toe zijn. In de zienswijze wordt WIL gevraagd om uiterlijk bij de 1e begrotingswijziging 2027 een volledige, reële begroting in te dienen.

3.1. De financiële uitgangspunten resulteren in een stijging van 5,8% (€ 2,2 mln).

De financiële uitgangspunten zijn begrijpelijk en voor een deel onvermijdelijk als het gaat om indexaties, CAO-stijgingen en (verwachte) stijgende volumes. Financiële uitgangspunten financiële begroting 2027:

1. Stijging inzet van loonkostensubsidie met 20% vanwege groei banenafspraken en doelstellingen Menskracht.
2. CAO-stijging 5,1%: op basis van de septembercirculaire 2025.
3. Volumegroei klanten 2% conform landelijke ramingen.
4. Indexering regelingskosten[1] met 2,3%.
5. Indexering kosten uitkeringen met 3,2%.
6. Indexering ICT kosten 4,6%.
7. Indexering kosten huisvesting 2,3%.
8. De financieringssysteem verandert niet: de begroting van WIL bepaalt de bijdragen van de gemeenten, niet hetgeen de gemeenten van het Rijk ontvangen.

De begroting 2027 is ten opzichte van 2026 (inclusief de 1^e begrotingswijziging) € 2,2 miljoen hoger, bijna 6% voor Nieuwegein; voor heel Lekstroom gaat het om een stijging van € 3,8 mln, bijna 5%.

Als de BUIG-kosten (bijstandsuitkeringen, waarvoor wij een rijksbijdrage ontvangen) buiten beschouwing worden gelaten, is het nadeel € 468.780 (zie ook tabel A (Verschil tussen begroting Nieuwegein, jaarschijf 2027 en begroting WIL 2027) in de bijlage onderaan dit voorstel.

JAARVERSLAG 2025

2.1 Gematigd positieve resultaten

De volgende ontwikkelingen in 2025 vallen ons in positieve zin op:

- WIL geeft aan dat een aantal prestaties beter kunnen, zoals de uitstroom naar (parttime) werk en het gebruik van de loonkostensubsidie (p. 5). In Nieuwegein is te zien dat er in 2025 een gestage groei was van het aantal bijstandshuishoudens met gemiddeld 17 huishoudens per kwartaal. Hiermee zijn we, na een mooie daling in 2024, helaas weer terug op het niveau van begin 2024: daar waar in 2024 de uitstroom flink hoger was dan de uitstroom, is dat in 2025 andersom (Kwartaalrapportage, p. 3, 4).
- Voorts is te zien dat de kosten van de uitkeringen flink zijn gestegen, maar dat ook onze rijksinkomsten gestegen zijn: Nieuwegein houdt er zelfs € 100.000 aan over. Hieruit concluderen we dat de stijging van het aantal uitkeringsgerechtigden in 2025 in ieder geval conform de verwachtingen van het rijk was.
- WIL heeft een flink voordeel behaald op Inkomensondersteuning, mede omdat de voorziene hogere kosten voor statushouders, ten gevolge van nieuw beleid, is uitgebleven (p. 35).

2.2 Aandachtspunten

- Er was sprake van een hoog ziekteverzuim: 11,5% (kwartaalrapportage p. 31). Vaak wordt ziekteverzuim gerelateerd aan werkdruk, maar in de risicoparagraaf staat dat dit hoge verzuim niet-werkgerelateerd was. Goed dat deze conclusie wordt getrokken, maar uiteraard moet er blijvende aandacht zijn voor het hoge verzuim (Jaarverslag, p. 37).
- Zorgelijk is dat belangrijke zaken, zoals de ontwikkelagenda en privacyvraagstukken, waar de Lekstroomgemeenten respectievelijk € 200k en € 100k aan hebben bijgedragen, door wisseling van het management geen prioriteit hebben gekregen. Dit leidt tot een onderschrijding van € 414k. (p. 28 en 36)
We hechten aan de afspraak die met WIL is gemaakt om dit in 2026 voortvarend op te pakken. Te meer omdat de ontwikkelagenda ons moet behoeden voor scherpe kostenstijgingen en wij de bescherming van de privacy van kwetsbare inwoners van groot belang achten.

Kanttekeningen

De Financiële Begroting 2027 is financieel kwetsbaar door stijgende regelings- en uitvoeringskosten en indexaties. Een en ander is verklaarbaar vanuit meerdere oorzaken en onontkoombaar vanuit de plicht deze kosten te dragen en de noodzaak dat de dienstverlening aan inwoners doorloopt. Gegeven dat de voorliggende begroting een financiële basisbegroting is en de situatie waarin WIL en de WIL-gemeenten zich momenteel bevinden is het zeker dat meerdere posten die zijn opgenomen in de risicoparagraaf (met name 1, 2 en 4) zich zullen voordoen en zullen worden doorbelast aan de gemeenten gegeven de nullijnsystematiek in de WIL-begroting en het ontbreken van buffers bij WIL. Bij het reële scenario en bij het worst case scenario gaat het in totaal om grote bedragen. Het is noodzakelijk dat de inhoudelijke trajecten worden doorlopen. Samen met WIL en de andere WIL-gemeenten blijven we hierop inzetten. Daarnaast is sprake van een algemeen risico dat de werkelijke

ontwikkelingen in bijvoorbeeld klantvolumes, hoogtes van uitkeringen en andere kostenstijgingen afwijken van de prognoses van WIL. Dit wordt deels door externe factoren bepaald.

Financiële aspecten

BEGROTING 2027

1.1 Stijging bijstand en huishoudens

Afgezet tegen de begroting 2026 ná de 1^e begrotingswijziging stijgt de begroting van WIL voor heel Lekstroom met € 3,8 miljoen (4,8%); voor Nieuwegein met € 2,26 mln (5,9%). De grootste stijging zit bij de uitkeringen (programma Inkomen), nl. € 2,18 miljoen, 8,8%. (zie p. 9 van de begroting en financiële bijlage onderaan dit raadsvoorstel, tabel b.3)

Deze kostenstijging bij de uitkeringen heeft te maken met zowel indexatie als met volume: WIL verwacht dat het aantal uitkeringen in Nieuwegein zal stijgen met 25 huishoudens, afgezet tegen de inschatting voor het jaar 2026:

Ontwikkeling huishoudens bijstand en IOAW/IOAZ in 2025-2026	
2025*	1.268
2026	1.269
2027	1.294

*Nb: de aantallen in 2025 en 2026 liggen dicht bij elkaar. De reden is dat voor 2025 de eindstand (dus het realisatiecijfer) is opgenomen en voor 2026 een oorspronkelijke inschatting. Het cijfer voor 2026 zal waarschijnlijk worden aangepast in de loop van dit jaar.

Afgezet tegen de gemeentelijke begroting is er een stijging van € 468.780, zie ook financiële bijlage onderaan dit voorstel, tabel a.3.

Deze stijging is beperkt, omdat wij ervoor kiezen om de BUIG (Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten, dus de bijstandsuitkeringen) budgettair neutraal te ramen in onze begroting. Immers, het Rijk informeert de gemeenten pas in oktober volgend jaar definitief over de rijksbijdrage.

JAARVERSLAG 2025

2.1 Nadelig én voordelig resultaat.

Nieuwegein sluit het jaar af met een nadeel van € 275k:

Realisatie	37.204.789
Begr. 2025 na 2e begrotingswijziging	36.929.859
Afrekening	-274.930

Dit nadeel is voornamelijk terug te voeren op hogere kosten voor de bijstandsuitkeringen. Het tekort op de uitkeringen was in 2025 € 484k, (2% hoger dan begroot). Door voordelen te behalen op met name de uitvoeringskosten bij alle programma's blijft het verschil beperkt tot € 275k. Dit resultaat is verwerkt in de gemeentelijke jaarrekening 2025.

Voordelig resultaat van € 100.000 op de BUIG

Hoewel wij bij WIL het jaar afsluiten met een nadelig resultaat, behalen we wel een voordeel van op de BUIG: onze rijksinkomsten zijn € 104.419 hoger dan onze uitgaven. Dit betekent dat de inschatting van onze kosten door het Rijk iets hoger was dan de realisatie.

Voor meer cijfers zie de financiële bijlage onder dit raadsvoorstel.

Communicatie aspecten

WIL verzoekt de raad om uiterlijk 14 juli 2026 een zienswijze uit te brengen op de begroting 2027, waarna het dagelijks en het algemeen bestuur een besluit zullen nemen.

Uitvoering

N.v.t.: uitvoering vindt plaats door de gemeenschappelijke regeling.

Bijlagen

1. Financiële bijlage 1: ontwikkeling van de begroting 2027, onderdeel Nieuwegein (A en B) en Jaarverslag 2025 onderdeel Nieuwegein (C).
2. Raadsbesluit
3. Concept zienswijze op de begroting 2027 en reactie op het jaarverslag 2025 van Werk en Inkomen Lekstroom.
4. Begroting 2027.
5. Jaarverslag 2025.
6. Bijlage KPI's: 4^e Kwartaalrapportage 2025

burgemeester en wethouders,

Ellie Liebregts
secretaris

Marijke van Beukering-Huijbregts
burgemeester

Financiële bijlage 1: ontwikkeling begroting 2027, onderdeel Nieuwegein.

A. Verschil tussen begroting Nieuwegein, jaarschijf 2027 en begroting WIL 2027.

a.1 Nieuwegein	Inkomen	Werk	Inkomens- ondersteuning*	Bedrijfsvoering	Totaal
Regelingen	22.986.657	854.580	2.231.640		26.072.877
Uitvoering				10.805.207	10.805.207
Totaal	22.986.657	854.580	2.231.640	10.805.207	36.878.084
a.2 WIL	Inkomen	Werk	Inkomens- ondersteuning	Bedrijfsvoering	Totaal
Regelingen	26.349.594	852.281	2.297.060		29.498.935
Uitvoering				11.210.866	11.210.866
Totaal	26.349.594	852.281	2.297.060	11.210.866	40.709.801
a.3 Verschil tussen begroting Ng en begroting WIL:					
Regelingskosten	Budgettair neutraal	2.299	-65.420		-63.121
Verschil uitvoeringskosten				-405.659	-405.659
Totaal	Budgettair neutraal	2.299	-65.420	-405.659	-468.780

-/- = nadeel; +/+ = voordeel

* Onder Inkomensondersteuning vallen de minimaregelingen, bijzondere bijstand en schuldhulpverlening.

B. Stijging begroting WIL, onderdeel Nieuwegein: 2027 ten opzichte van 2026

b.1 2026: onderdeel Nieuwegein ná begrotingswijziging	Inkomen	Werk	Inkomens- ondersteuning	Bedrijfs- voering	Totaal
Regelingskosten	24.227.355	852.280	2.279.663		27.359.298
Uitvoeringskosten (bruto)	1.555.877	2.322.174	1.949.935	5.264.082	11.092.068
Totaal	25.783.232	3.174.454	4.229.598	5.264.082	38.451.366

b.2 2027: onderdeel Nieuwegein, p. 10, excl. SW	Inkomen	Werk	Inkomens- ondersteuning	Bedrijfs- voering	Totaal
Regelingen	26.349.594	852.280	2.297.060		29.498.934
Uitvoering	1.610.051	2.440.605	2.051.579	5.108.631	11.210.866
Totaal	27.959.644	3.292.886	4.348.639	5.108.631	40.709.800

b.3 Verschil Begr. '27 -/- Begr. '26	Inkomen	Werk	Inkomens- ondersteuning	Bedrijfs- voering	Totaal
Regelingen	2.122.239	0	17.397		2.139.636
Uitvoering	54.174	118.431	101.644	-155.451	118.798
Verschil B'27 -/- B'26	-2.176.412	-118.432	-119.041	-155.451	-2.258.435

-/- = nadeel; +/+ = voordeel

Inkomensondersteuning zijn de minimaregelingen, bijzondere bijstand en schuldhulpverlening.

C. Jaarverslag 2025

De kosten waren voor Nieuwegein in 2025 hoger dan begroot: er volgt een nabetaling van € 275k aan WIL.

2025, Financiële samenvatting	Nieuwegein
Inkomen Regelingskosten	23.161.781
Inkomen Uitvoeringskosten	1.447.718
Programma Inkomen	24.609.499
Werk Regelingskosten	1.355.345
Werk Uitvoeringskosten	1.802.500
Programma Werk	3.157.845
IO Regelingskosten	2.095.891
IO Uitvoeringskosten	1.686.135
Programma Inkomensondersteuning	3.782.026
Bedrijfsvoering	5.139.489
Programma DVO SW	515.930
Realisatie	37.204.789
Begr. 2025 na 2e begrotingswijziging	36.929.859
Afrekening	-274.930

Nieuwegein sluit het jaar 2025 af met een positief saldo op de BUIG:

Rijksinkomsten	23.266.200
WIL: uitgaven BUIG	23.161.781
Saldo (positief)	104.419